

Posamezna številka 1 Din, mesečna, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 15 Din. Cene inseratov po dogovoru

PONEDELSKI SLOVENEK

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2946. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Slovenci!

Danes vladajo novi zakoni pravičnosti in svobode. Avstrijske vlade ni več, ki Vas je zapeljevala dolgo vrsto let, in izigravala narod proti narodu v svrhu svojega samodržstva.

Zmagovita Italija je danes napravila konec boju in sovraštvu. Zato je treba, da zavlada mir in složnost med narodi. To Vam prinaša Italija.

Italijanski in slovenski jezik nista več sovražnika, nista več nahujskana od Nemcev, ki so iskoriščali ta boj v svoje namene. Lahko je njima danes deliti delo in dobiček.

Italija spada danes k trem evropskim veljavostim, ker je bogata po svoji veliki obrti, katero si je sama ustvarila v zadnjih letih, ker je bogata po svoji svetovni trgovini, po svojem zelo razvitem poljedelstvu in po svoji veliki kulturi.

Samo obrtna in trgovska velevalst kakor Italija vam zamore zagotoviti blagostanje, katerega ste zelo potrebni. Samo tako se more razviti v bodoče vaša živinoreja, vaše poljedelstvo, katerega sadovi so vir blagostanja, ako najdejo trga v velikih italijanskih mestih.

Vsakomur so proste v bodoče pomorske ceste, da je mogoče onstran morja razviti svoje trgovine. Slovenci!

Italija, velike države svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije.

Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodstvo Avstrije, vas bo ščitil z vsemi svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala samo za svobodo svojega naroda temveč vseh od Avstrije tlačeni narodov.

Preteklo je skoraj stoletje, odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz vam je zgodovina. Slovenci, bodite uverjeni, da mogoča in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane kateresibodi narodnosti in svojih novih mejah!

To je proglas, — v izvirniku, ponatisnili smo tudi napake — s katerim se je italijanska armada predstavlja Jugoslovonom na Goriškem in Istri. Nalepili so ga po vsej današnji Julijski krajini in da bi bilo res vse ljudstvo deležno veseloje oznanila, so proglas raznašali vojaki po hišah. Po tretjo so ga nalepili 18. decembra 1918 in v Goričji je bil objavljen v slovenskem jeziku in to v originalu, ki ste ga pravkar prebrali, na božič. To je bil proglas »velike države svobode«, ki ni bil iskren, pač pa ga je narekovala strahopetnost. Kaj je ostalo od lepih obljub? V imenu svobode je bilo interniranih 35 duhovnikov, zaprtih 23 in poginanih 68. 108. Izseliti se je moralo 78 redovnikov, 47 klerikov, 56 laikov, to je skupno 181 ljudi iz 15 samostanov, da ne omenjamo preganjanja civilnega prebivalstva. Bazovica in Pula, sta nam dali 5 narodnih mučenikov, število konfiriranih je preseglo 100 in izredno sodišče v Rimu je prisodilo še nad 1000 let ječe Jugoslovonom v Italiji. Uničeno je vse kulturno življenje, šola, tisk in prosvetna društva, uničeno vse gospodarsko udejstvovanje Jugoslovonom, banke, Zadrudne zveze in vse zadrudništvo. Okoli 100.000 naših bratov je moralo čez mejo, da si reši življenje in poišče kruha. — Tako je pod Italijo!

Umor in samomor

Rakek, 22. maja. Danes popoldne je graničarski kaplar Gjuro Milčič iz Črne gore s službeno puško ustrelil svoje dekle in potem samega sebe smrtno nevarno ranil. Dekle, Ivanka Gruden, stara 22 let, je bila doma iz Nabržnice, oba pa sta stanovala na Uncu. Med njima je bilo ljubezno razmerje. Danes popoldne je Gjuro Milčič videl, da je šla Ivanka Gruden z drugim fantom. Milčič jo je počakal, in ko se je ob štirih popoldne vračala na Uncu, jo je počakal na cesti v Uncu in štirikrat ustrelil. Zadel jo je trikrat v vrat in enkrat v prsa. Dekle je bilo takoj mrtvo. — Nato je Milčič še sam sebe ustrelil v trebuh in leži sedaj, ko to poročamo, še na cesti na Uncu v brezupnem stanju.

Intervju

Jaz sem pek Janez Cesar. Iz imena ne morete sklepati na moj poklic, ker ne cesarujem, ampak sem res samo pek. Tudi moj prijatelj Skalar ni skalar, temveč davkar in moj prijatelj Vodnik ni vodnik, temveč eden je kamnosek in prijatelj Vrečar ne krpa vreč, temveč ključavnice.

To sem hotel pripomniti, da bomo na jasnem in ne bo pomote.

Kako je prišlo do mojega intervjuja, vprašate. Kako? Čisto enostavno. Znan sem z urednikom Vrano in ta mi je pripovedoval, da je zdaj edina moderna reklama intervju.

»Daj se intervjujati!« je dejal. »Z intervjujem zlezeš lahko med kulturne delavce in ti ni treba pisati zanje kritike ali podpisavati kulturnih izjav. Morda te vzame celo Pen. Intervju, to je geslo!«

»Kaj je to intervju?« sem vprašal.

»Intervju je najlažji način, da zasluži reporter honorar za svoje vrstice. Petdeset par od vrste. Ne plačajo več in tudi daljši ne sme biti od stočkov do petdeset vrst. Da se preveč ne obremeni blagajna.«

»Dobro, potem pa piši!« sem dejal Vrani.

»Kako pisal? Jaz pisal? Ali si pameten? Napisi sam in prinesi. Napisi si vprašanja in odgovore. Na primer vprašanje, kako pečeš žemlje. Zakaj iz bele moke? Ali imaš kvas in kaj sovršnikov? To se lahko obravnava obenem. Zakaj pečeš v lastni reziži? Ali se sploča v teh dneh?«

»Prav,« sem dejal.

Turki v Rimu

Italijanska obkroževalna politika

Belgrad, 22. maja. 1. Obisk turskih državnikov v Rimu, ki je najavljen za 24. maja, vzbuja tudi v tukajšnjih političnih krogih veliko pozornost. Dva momenta mu dajeta še posebno važnost: 1. Vrh se takoj po sestanku Male antante v Belgradu, in 2. pa pridejo turski ministri v Rim, ko so se komaj vrnili iz daljšega obiska v Sovjetski Rusiji. Malodušnost belgrajske konference Male antante in njena neorientiranost so kajpak da opogumili ne samo nekatere države v Srednji Evropi, ampak posebno vse tiste države, ki spadajo v območje italijanske zunanje politike, da se začnejo ponovno zbirati in utrjevati medsebojne zveze. Italijanska diplomacija pridno gradi dalje svoj most čez Turčijo in Bolgarijo v Sovjetsko Rusijo, na drugi strani pa skuša vedno bolj prikleniti simpatije Avstrije in Madjarske. Dejstvo, da Ismet paša in Ruždi bej prihajata v Rim tako rekoč naravnost iz Moskve, neizpodbitno dokazuje, da gresta turska državnik na referat v Rim in da nosita s seboj ne samo konkretne predloge za sodelovanje med Turčijo in Italijo, ampak tudi bolj dolgoročne načrte, katere ima Sovjetska Rusija tako glede vzhodne kakor tudi glede zapadne Evrope. Tukaj se na splošno obžaluje, da se tej italijanski politiki daje potuha od strani ostale Evrope. Iz tukajšnjih turskih merodajnih krogov prihaja tudi vest, da nameravata

skleniti Turčija in Italija novo trgovsko pogodbo, ki se bo prilagodila pogodbam, ki so bile nedavno podpisane v Moskvi med Turčijo in Rusijo.

Carigrad, 22. maja. Tg. Turski ministrski predsednik Ismet paša in zunanji minister Tefvik Ruždi bej, ki sta se pred kratkim vrnila z dvatredenskega potovanja v Rusijo, sta se danes na italijanskem parniku odpeljala v Rim. Mussolini jima je poslal nasproti delegacijo 7 častnikov, da ju spremi v Italijo. Ismet pašo spremlja tudi bivši minister Vašev, ki je bil eno uro prej imenovan za poslanika v Rimu namesto varšavskega poslanika Dževat paše, kateri je bil prestavljen v Rim, pa je te dni umrl v Varšavi.

Kongres leta'cevo

Rim, 22. maja. Z. Danes se je pričel kongres avijatikov, ki so preleteli Ocean. Prisotnih je bilo 52 avijatikov iz vseh evropskih in amer. držav. Pozdravil jih je Mussolini in nato je Balbo imel velik govor, v katerem je označil cilje sestanka. Zborovalci so se spomnili ponesrečenih madjarskih avijatikov, katerih trupla bodo prepeljali na italijanskem aeroplanu v Budimpešto. Minister Balbo je poslal predavko regentu Hortyju in vojnomu ministru Gombesu in istočasno izrazil sožalje so-progam ponesrečenih letalcev.

vlada med nami in našimi brati onstran meje.

Koncert se je začel z zelo uspešno recitacijo iz Cankarjevih »Podob iz sanj«, katero je čital g. Pirnat. On je vodil vse dramske prireditve Prosvetnega društva in ima veliko zaslug, da se je delovanje držalo vedno na visoko kulturni stopnji. Za recitacijo je nastopil mešani pevski zbor Prosvetnega društva, katerega vodi naš odlični zbor g. Benedik. Pod njegovim vodstvom je pevski zbor polagoma narastel na 30 članov ter je danes odlično pokazal, kako dobro zna interpretirati slovensko dušo, ki se izraža v slovenskih pesmih. Najprej je zapel »Triglavo« od Fleismana in »Jutro« od Zeleznika ter žel za svoja predavanja burno priznanje. Nato je sledilo solo petje in sicer je zapel g. Cepič »Vsi so prihajali« in »Spomlad«. Ga. Bojeta je sijajno interpretirala »Šumi, šumi, gozd zelenic«. Koncert je končal z »Zlato kangleco« od dr. Svaba in »Lanskim veseljem« od Adamiča, katere je zopet zapel mešani zbor Prosvetnega društva. Splošna sodboda udeležencev je bila, da je prireditev zelo dobro uspešla in da bi bilo potrebno take koncerte čestokrat prirediti, ker zbirajo slovenski življenj, na drugi strani pa širijo razumevanje za našo slovensko pesem med južnimi brati.

Huda kolesarska nesreča

Medvode, 22. maja. Okoli šestih zvečer sta se pripeljala iz Skofje Loke proti Medvodam dva mladenci na enem kolesu. Hotela sta zaviti čez novi most čez Soro, ki pa še ni bil odprt, temveč zaprt z brunom. Zadel sta oba bruno in se prevrnili. Eden od njiju ima namoljeno lobanjo in so mu celo izstopili možgani, drugi pa bo najbrž izgubil eno oko. Ker niso našli pri njima dovolj denarja, da bi naročili reševalni avto, so orožniki poskrbeli, da so ju odpeljali v ljubljansko bolnišnico s privatnimi avtomobili, ki so slučajno vozili mimo.

Skopje, 22. maja. 1. Danes se je vršil tukaj letni občni zbor Zdrženja jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov. Po pozdravnih besedah predsednika ing. Franja Horvata so posamezni odborniki prečitali svoja poročila. Iz teh poročil posnemamo, da se nahaja v organizaciji skupno 2.090 članov in da Zdrženje v tem letu zborovalo štirikrat v različnih mestih države. Zdrženje je aktivno vplivalo na izdelavo raznih zakonov, tako n. pr. na obrtni zakon, na zakon o srednjih tehničnih šolah in o tehničnih akademijah. Zdrženje ima vsega 7 odsekov in sicer: V Ljubljani, Belgradu, Zagrebu, Sarajevu, Novem Sadu, Splitu in Skoplju ter izdaja svoje strokovno glasilo »Tehnični list«. Jutri bodo udeleženci odpotovali v okolico Skoplja na razne strokovne izlete.

Amelia Earhart-Putman, drzna Američanka, ki je v soboto sama v letalu preletela Atlantski ocean. V petek ob 22.50 se je dvignila z letalom iz Harbourja na Novi zemlji v Ameriki in v soboto popoldne je pristala v pokrajini Ulster na Irskem. Deset ur se je v zraku neprestano borila s hudo nevihto. Preletela je okoli 1200 milj. Letela je po isti poti kakor leta 1928, ko je spremljala letalca Stutza in Ellisworthja, ki sta tudi priletela iz Amerike in morala pristati v pokrajini Wales na Angliškem. Junaska letalka je stara 34 let in je napravila doktorski izpit iz prava; poročena je z založnikom Putmanom.

Zarota na Japonskem

Tokijo, 22. maja. Z. Policija je prišla na sled novi organizaciji nacionalističnih ekstremistov, toda ne daje javnosti nikakih podatkov. Policija vodi energično preiskavo in je aretirala nad 100 oseb. Trdi se, da so zarotniki pripravljali nove teroristične atentate. Vojni minister general Araki je bil ponovno sprejet v avdicenco pri mikadu in je nato konferiral s knezom Sajonijem, enim najstarejših japonskih državnikov. Smatra se, da bo novo vlado sestavil vodja socialistov Hiranuma.

SPANSKI REVOLUCIONARCI NA DELU

Pariz, 22. maja. AA. Havas poroča iz Madrida: V tukajšnjih uradnih krogih so prepričani, da so odkriti skladišča bomb v Madridu in v nekaterih krajih Andaluzije med seboj v zvezi. Zdi se, da je šlo za revolucionarne načrte in da bi imelo priti do vstaje 15. maja.

Guverner sevilske province je izjavil, da so revolucionarji nameravali ubiti nekega aktivnega ministra, toda policija je pravočasno odkrila 12 bomb in 27 peklenjskih strojev ter aretirala nad 80 ljudi.

V Elferolu sta eksplodirala dva peklenjska stroja in napravila precejšnjo stvarno škodo. Med preiskavo, ki jo je policija izvršila v domu sindikalistov, je prišlo med sindikalisti in policijo do streljanja. Ena oseba je pri tem našla smrt.

Jugoslovanska akcija.

Zagreb, 22. maja. Z. Danes se je vršil v Zagrebu velik shod »Jugoslovanske akcije«. To je prvi javni nastop te organizacije in se je vršil v hotelu »Esplanade« v prisotnosti okoli 400 udeležencev iz vseh krajev države. Prečitali so se referati delegatov ter so bile sprejete resolucije novega jugoslovanskega pokreta, v katerem se bodo zbirale nacionalne moči. Na popoldanski seji se je vršila debata o organizaciji tega novega pokreta.

Zveza jugosl. grafičnih podjetij.

Belgrad, 22. maja. 1. Tukaj se je vršil sestanek zastopnikov Zveze tiskarnarjev iz Ljubljane, Belgrada, Sarajeva, Novoga Sada in Osjeka, na katerem se je sklenilo, da imenovane Zveze izstopajo iz Zagrebske zveze in da hočejo ustanoviti posebno zvezo jugoslovanskih grafičnih podjetij. V to svrhu je bil izvoljen poseben odbor, da izdela nova pravila. Od strani Slovenije se nahaja v tem novem pokretu kakor tudi v odboru za pravila g. Horvati, predsednik Zveze tiskarnarjev v Ljubljani.

DAJ Slado- DAM -led

BEŽEKOVE S JAJČNE TESTENINE

Danes vaja »Ljubljane« ob 20 v Akademskem domu. Vsi in točno! — Pevodjaja.

Herriot — predsednik nove vlade

Pariz, 22. maja. Tg. Konferenca, ki jo je novi predsednik republike Lebrun sklical na torek s Tardieujem, Flandinom in Herriotom, se smatra za znak, da bo najprej Herriot dobil nalog za sestavo nove vlade. Oficijelnih korakov pa ne bo začel pred 4. junijem, ko se bodo izvršile prve formalnosti v poslanski zbornici. Novi kabinet bo na predvečer lozanske konference stal pred silno važnimi vprašanji zunanje politike. Dosedaj v Franciji še ni nobenih znakov za to, da bo Francija predlagala odgovore lozanske konference. Na drugi strani pa trdi »Paris Midis«, da se resno misli na to, naj Francija takoj ob otvoritvi lozanske konference zahteva začasno podaljšanje Hooverjevega moratorija. V »Polit Parisienne« izjavlja danes senator bivši finančni minister Germain Martin, ki ga mnogi smatrajo za bodočega finančnega ministra v radikalnosocialnem kabinetu, da je prva naloga francoske vlade, ki naj privede red v finančno, in ki naj pospeši zblizanje med narodi, da se zagotovi varnost Francije. Od vlade je treba zahtevati več pravičnosti in poguma, in sicer previdnosti pri izbiri sredstev za finančno saniranje, poguma pa pri izdelavi mednarodne gospodarske reorganizacije in načrtov za zblizanje, pri čemer je treba popolnoma varovati varnost Francije.

Slovenski koncert v Belgradu

Belgrad, 22. maja. 1. Naš list je že večkrat pisal o marljivem kulturnem delovanju Slovenskega prosvetnega društva v Belgradu, ki ga je ustanovil in ga kot predsednik še vedno vodi vojni kurat g. Davorin Medved. Čez zimo je Prosvetno društvo uprizorilo tri igre, ki spadajo med najbolj uspele amaterske prireditve te sezone. Danes je društvo spremenilo svoj program in organiziralo popoldne in zvečer dva pevska koncerta, ki naj bi bila daljni odmev velikih pevskih slavnosti v Sloveniji. Koncerta sta se vršila v društveni dvorani v Kronske ulici, ki je bila obkrajat prenapolnjena slovenskih, hrvaških in srbskih ljubiteljev slovenskega petja. Pripomniti je treba, da sodeluje v Slovenskem prosvetnem društvu tudi mnogo naših bratov iz Primorja, ki so danes nastopili ter privabili lepo število svojih slovenskih rojakov, tako da je današnja prireditev bila v resnici verna slika ljubezni, ki

se skliceval na doto. Zakaj pa ne drži stari besede? Kaj morem jaz zato, če mi zaplenijo že smrdljive prašiče! Pa naj bi bil podkupil nadzorstvo. Za svoje blago jamči vsak sam, pa ni treba, da zapravlja doto svoje hčere z nepremisljenostjo!

Vidite, to je stalo tam natisnjeno črno na belem, radi moje reklame ali intervjuja. Vrag vzemi vse!

Saj sem koj letel nad Vrano.

»Vrana, sem dejal. Vrag te naj vzame. Tebe in tvoje prijateljstvo. Zakaj si to dal tiskati?«

»Kakor si mi poslal. Ali naj popravljam intervju? Ali si znorel? Intervju je avtentična beseda, beseda moča, ki nekaj misli in nekaj ve in nekaj razume in že ve, čemu takšna in takšna beseda na tem in tem mestu. Pomisli samo, kakšna reklama! Sicer pa intervju jaz nisem bral. Kako bi si upal!«

»Nisi bral?« sem vprašal.

Vrana se je odmaknil za štiri korake.

»Nisem!«

»Lepa reč!«

»Lepa reč, lepa reč! Kakor rečeno, to je intervju. Sedem kovačev mi je vrgele. Ali se sploča to čitati?«

»In tega pravila, tudi nisi čital?« sem mu pomlil pod nos še nadaljnje besedilo intervjuja.

In je ta nesramnejši bral pred menoj na glas: »Ali niste imali nove vrste žemlj?«

»Da. Te žemlje so popolnoma moj izum. Stalo me je mnogo truda, da sem spravil v sklad želje svojih naročnikov in pa blago, ki sem ga dobival.

Moje žemlje so kakor pesem, dvigajo duha in srce in dušo. — (Do tu je bil prav, toda punca je obrnila spet list in prepisovala odlomek sledečega pisma in to si je upal Vrana meni brati na glas!)

»Zaganje, ki sem ga zadnjič prejel, to zaganje dela samo prah in nič ne izda. Kakšno pa je zdaj v moji pekarni! Kadi se, kadi se, kakor sto peklov in kako naj pečem s tem zaganjem žemlje!«

Saj razumete, da je šlo za zaganje, s katerim kurim peč, parno peč. Vrana pa mi je to bral, kakor da je samoposebi umevno.

»Zanimivo, zabavno, kolosalno! In da te klobase nisem prej bral! Da nisem tega prej bral!« Tolkel se je po kolenih in mislil sem, da ga smeh raznese.

»Saj za intervjuje ti odgovarjaš. Ali ni to pod tvojim podpisom?« sem zbesnel.

»Pa me toži!« je skomignil z rameni. »Ali si upaš prisiči, da niso to tvoje lastne besede in da smo ti morda intervjuje interpolirali.« — Da, rabil je to strašno besedo. — »Zakaj ne paziš na svoje besede, če ti celo dovolim, da intervju sam spišeš! Za reklamo spišeš! Zaradi svojih vodenih žemlj!«

Ni čakal, niti odgovora ni čakal. Le pri vratih je pokukal nazaj.

»Pa bi morda rad tistih sedem kovačev? Morda mi ne privoščiš honorarja? Na, dva ti dam, pet sem jih zaslužil že danes, ko sem te poslušal! Drugi pa reklamo plačaj, zadaj me od glasi, ne pa med kulturo, ti, kulturni delavec, ti!«

Tako mi je zabrusil. Zdaj mi je še dal povrhu ta strašni novi priimek.

Kaj hoče Italija?

Kobena država ne slavi obletnice začetka strahovitega klanja, ki se je začelo z napovedjo vojne Srbije 1. 1914. Edino Italija proslavlja dan 24. maja 1915, ko je napovedala Avstriji vojno, čeprav je bila njena zaveznica. Prav tako slavijo v Italiji dan premirja z Avstrijo (4. novembra), kot praznik zmage, medtem ko se v drugih državah slavi 11. november kot praznik mira.

Letošnja obletnica vstopa Italije v vojno slavijo fašisti z manifestacijami, ki dišijo po rožljanju s sabljo. Najprej je ves fašistični tisk zapel slavo pesni, kako je bila Italija na mitrovnih konferencah zastopljena. Znamenje za nastop je dala fašistična mladinska revija „Gioventù fascista“, ki jo ureja glavni fašistični tajnik Starace. List ugotavlja, da je od zemlje, ki je bila Italiji obljubljena v londonskem paktu, v resnici dobila Italija samo Trident in Južni Tirol, Julijsko krajino, ne pa Dalmacijo, Valono in ozemlje do Vojuše, nadalje Smirne, Adalije in kolonij v Afriki. List se upa trditi, da je Italija razmeroma več zrtvovala za zmago zavezniškov, kakor vse druge zavezniške države. Italija je tudi vzdržala po porazu pri Kobardu. Mobilizirala je armado 5 milijonov moških, čeprav se je obvezala, da bo pomagala zaveznikom samo z vojsko 400.000 moških. Italija je imela 860.000 mrtvih. (Značilno je, da to število po italijanskih statistikah neprestano raste. Od pol milijona mrtvih, ki so jih izkazovale italijanske statistike po vojni, smo prišli že na 860.000. To število pač raste po potrebi fašistične zunanje politike in verjetno je, da bo doseglo v kratkem 1 milijon. Prip. ur.) Drugi italijanski listi zahtevajo od Francije, da jim odstopi kolonije v Afriki in obljubljajo v zameno, da bo Italija s svojo armado varovala Francijo pred Nemci.

Včeraj se je v Rimu zbralo 10.000 bivših grenadirjev iz Sardinije. Večina teh bo prenočevala v vojaških šotirih na prostem. Na vojnem pokopali-

šču v Redipuljah pri Gorici se je vršila proslava mrtvih, katere se je udeležilo okoli 20.000 „dopolavoristov“ iz vse Italije. Na praznik sv. Bešnjega Telesa se bodo vršile nad Rimom velike letalske vaje, pri katerih bo sodelovalo 440 letal. Izvršen bo napad na rimsko letališče, na katerem so zgradili leseno ladjo, železniški vlak in industrijsko mesto. Preteklo soboto so se vršile velike poskusne vaje. Z letal so metali užgalne bombe. Glavni tajnik fašistične stranke je poslal letalskemu ministru Balbu pismo, v katerem mu čestila radi le prireditve in pripominja, da vzbujajo takšne manifestacije najboljše upe za bodočnost.

Po komentarjih fašističnih listov lahko sklepamo, da se fašistična vlada vendar boji, da bi le vojne prireditve ne vznemirile sveta in škodovala Italiji v času, ko se vrši v Zenevi razorožitelna konferenca. Tako piše n. pr. „Giornale d'Italia“, da Italija samo slavi junastvo vseh narodov(!), kajti edino Rim lahko priredi slovesnosti, ki so res v vsotjino slavo vseh narodov!

Pravica za Madjarsko

Rim, 22. maja. Iz neznanih vzrokov je madjarsko letalo „Pravica za Madjarsko“, ki sta ga vodila znana madjarska letalca Jurij Endresz in Julij Dillay, v soboto ob 15 v Irenku, ko je hotelo pristati na rimskem letališču, treščilo na tla. Oba letalca sta bila na mestu mrtva.

Nesrečni konec letala, ki naj bi prisostvovalo vojaškim manevrom v Rimu in tako zapečatilo prijateljstvo med fašistično Italijo in Madjarsko, je silno vznemirilo Italijane, ker vidijo v njem slabo znamenje. Vojni minister Balbo je takoj izrazil sožalje regentu Hortiju. Kakor poročajo iz Budimpešte, je grof Karoly, ministrski predsednik izjavil, da je tragično, da sta dva Madjara našla smrt prav pred vrati večnega Rima.

Cerkvena slovesnost na Rakovniku

Ljubljana, 22. maja.

Ze včeraj, še bolj pa danes, so se zbirale velike množice podeželskega prebivalstva, največje iz ljubljanske okolice pa tudi iz Ljubljane same in celo iz bolj oddaljenih krajev k veliki svečanosti na Rakovniku. Danesnja nedelja je namreč posvečena Mariji Pomocnici, patroni salezijanske cerkve in zavoda. Ze v soboto popoldne so romale velike množice na Rakovnik, kjer so se vršile tepe cerkvene svečanosti. Sinoči je bila lepa akademija pred lursko Malerjo božjo, ki ji je prisostvovala več tisoč romarjev. Pobožni romarji v mestu samem skoraj niso vzbudili nobenega utisa, ker so napol neopazeno odhajali k tej popularni cerkvi. Vendar, kdor je gledal sinoči te verne množice kličočih romarjev, se je moral prepričati o globokih koreninah, ki jih ima katoliško versko čuvstvanje pri nas. Cerkev na Rakovniku je bila krasno razsvetljena. Množica pa je v molitvi prebela majsko pomladno noč. Lep je bil pogled davi na spreved mladih deklet in dečkov. Lep je bil pogled sinoči na množico plamencev sveč. Vse verske svečanosti so napravile neizbrisni utis na vsakogar. Romanje na Rakovnik je že prišlo v močno tradicijo našega ljudstva. Vendar se menda nikjer bolj ne pozna kriza kakor pri takih romanjih. Danes bolj, kakor kdajkoli prej, prihajajo naši ljudje na romanja zaradi svojih stisk, notranjih in zunanjih. Stiska je naučila ljudi misliti, nagajala pa jih je tudi molitvi. Nikjer ni bilo videti nobene živahnosti, nobenega hrupa, ki so ga navadno počeli nepotrebnimi spremljevalci romarjev. Kdor je mislil res moliti, le ta je prišel. Vsi ti tisoči, ki so se sinoči in danes pripeljali pred Marijo Pomocnico, so imeli le ta namen, da se pripravijo za izhod iz svojih notranjih in drugih stisk.

Se vsako leto do letos, si mogel po mestu opazovati ob lakem prazniku množice, ki so samozvestno ogledovale mesto in si tudi morda kaj privoščile. Danes si večina romarjev ni v mestu pri-

voščila skoraj nič. Ljudje so jedli tisto, kar so s seboj prinesli, vsakega luksusa, ki bi jim ga moglo mesto nuditi, pa so se skrbno izognili. — Uprava cestne električne železnice je po svoji moči vedno skrbela za zadosten dovoz romarjev na Rakovnik in je pri tem še vedno nekaj zasluzila. Gospodarska kriza pa se je poznala danes morda najbolj na tem, da električni vozovi niso bili tako prenapolnjeni, kakor prejšnja leta, pač pa se je vila po prihodih vsakega vlaka in vsakega avtobusa, dolga vrsta ljudi proti Rakovniku. Romarji so po večini hoteli privarčevati še tisti dinar, ki bi ga sicer morali dati za tramvaj. Mesto običajnih treh voz, jih je danes vozilo šest. Tudi ti so bili še kar dobro zasedeni, vendar običajne gneče, kakor je dosedaj zadnja leta še vedno bila na tak praznik, ni bilo. Ljudje so šli raje peš. Romanje na božja pola in k cerkvenim slovesnostim dandanes za podeželsko prebivalstvo ni več luksuz, temveč je notranja potreba! Notranja potreba, pri kateri mora podeželski človek paziti, da čim manj porabi!

Pontifikatno sv. mašo je daroval danes dopoldne arhidijakon iz Konje g. Tovornik. Popoldne je govoril mlajšun g. Jože Meze. Popoldanske procesije se je udeležilo neuvadno mnogo romarjev. Procesija se je razvila po Dolenski cesti in je imela zelo mnogo gledalcev. Posebno pozornost so vzbudili slikovito obelodeni križarji sv. Frančiška in sestrice sv. Klare. Belobeleženih deklet je bilo v procesiji mnogo nad sto. Prav tako so se v lastnem številu postavile različne naše narodne noše. Morda se nobeno leto pa se ni procesije udeležilo, kakor tudi drugih svečanosti, toliko ljudi z železe. Posebno je treba poudariti, da se je udeležilo procesije izredno mnogo moških. Procesijo je vodil g. arhidijakon Tovornik. V procesiji pa sta bili dve godbi, in sicer notranja salezijanska godba in pa godba Oratorijancev. Blagoslov je bil na dviprišču zavoda, ker je bila cerkev premajhna.

Mariborsko pismo

MNOŽICE ZAPUSTIJO MESTO — KULTURNO IN DRUŠTVENO ŽIVLJENJE ZAHAJA . . .
10 LETNICA UPRAVNIKOVANJA DR. BRENCICA — GASILCI NA VAJAH — POŽAR V KROJASKI DELAVNICI — DROBNA KRONIKA

Maribor, 22. maja.

Množice v jutranjih vlakih v vse smeri; množice na otok, množice na Tezno, kjer je bila razglasitev vojnega razporeda. Na Tezno in otok je bil pomnožen in ojačen avtobusni promet. Zuhaj na Rapidovem igrišču je bil lahko-atletski miting, o čemer poročamo na drugem mestu. Vse v gibanju in živahnosti. Društveno in kulturno življenje zahaja . . . Za zaključek smo imeli v petek zvečer v Ljudski univerzi predavanje o razvoju vseučilišne misli pri nas in o pomenu ljubljanske univerze. Predaval je akademik Petre; pred predavanjem je Ferijalni pevski zbor pod vodstvom prof. Schweigerja zapel nekaj primernih pesmi, za zaključek pa so odpele mariborske in ljubljanske akademiki lepo slovensko pesem. Bil je lep zaključek letošnje sezone Ljudske univerze. Žal so premnogi izostali, ki bi skoraj bili obvezani, da pridejo . . . Včeraj, v soboto zvečer pa so imeli zasebni in avtonomni nameščenci v društvenih prostorih v novozgrajeni palači OUZD svoj redni občni zbor, ki ga je otvoril društveni predsednik Doležal. Izčrpana so bila poročila, ki so jih podali tajnik Leban, blagajnik Pavletič, zastopnik društva notarskih in odvjetniških uslužbenec ravatelj Gilvert, zastopnik bančnih namešč. g. Skaza. Pri volitvah je bil izvoljen dosedanj odbor s predsednikom Lojzetom Doležalom na čelu. Na dnevnem redu je bilo tudi predavanje dr. Kostla o novem obrtnem zakonu. Gledališki igralci pa so te dni priredili požrtvovalnemu upravniku mariborskega gledališča dr. Brencicu spominski večer ob priliki 10 letnice njegovega upravljanja v mariborskem Narodnem gledališču. Bil je lep in pristrčen sestanek; ob številnih napitnicah je prišla do izraza globoka udanost in hvaležnost, ki jo čutijo mariborski gledališki igralci do svojega upravnika.

V jutranjih urah je razlegnil po mariborskih ulicah gasilске trombe glas. Gasilci so odrinili pod poveljstvom svojega načelnika poveljnika Vollerja proti glavnemu kolodvoru. Skupno s poborskimi in studenski gasilci so preizkusili svojo tehnično gaševalno višino na objektih tovrnih skladišč na glavnem kolodvoru. Bil je lep dan priznanja našim vrlim gasilcem in reševalcem.

V poznih nočnih urah pa je malo manjkalo, pa bi morali požarniki pomagati pri pravem požaru, ki je nastal v delavnici krojača Karla Wippla v Gregorčičevi ulici 12. Ogenj je povzročil električni likalni, katerega so pozabili zvečer odklopiti. Od likalnika se je vnela lesena miza in na njej nakopičeno razno blago. K sreči je začela služkinja še pravočasno praskanje ognja ter zbudila domače. S kriki so priklicali na pomoč sosedo, eden pa je naglo pobegnil do prvega stražnika, ki je alarmiral gasilce. V nekaj minutah je bil prvi gasilski voz na mestu, toda ni mu bilo treba več poseči v akcijo, ker so domači s pomočjo sosedov ogenj že pogasili ter odstranili nevarnost, ki je pretela cel hiši. Krojač trpi radi požara okrog 8000 Din škode, ki je tem občutnejša, ker ni bil zavarovan. Dogodek je spravljal v veliko razburjenje stanovalce cele hiše, ki so se nahajali v pozni uri že vsi v spanju.

V policijskih bukvah je zabeleženih 7 aretacij in 21 prijav. Med aretiranimi se nahaja nevaren poklicni hazardist Jozef S., ki je kljub svojim 26 letom že marsikatero neprevidno žrtve obral do dna žepa. Sinoči mu je padel v roke Karel D., katerega je izvalil k igri s kartami ter ga kaj kmalu olajšal za vso gotovino, ki jo je imel pri sebi. Ko sta končala, pa se je naglo izgubil pri vratih. D. jo je ucvrl za njim ter opozoril v bližini stojkega stražnika, ki je tička dohitel ter ga spravljal na varno. — Dalje so se preselili v Ključničarsko Terezija S. in Lizika B., ker sta splošno sumljivi; Matija S. je prodajal čevlje čudovito poceni, da je njihov izvor več kot sumljiv, Ivan G. je prodajal po hišah sadijavec ter zakrivil s tem prepovedano krošnjarstvo, Ivan C. pa se je nasrkal preveč močne kapljice ter obležal. — Med prijavami je zabeležen dogodek, ki se je odigral v soboto zvečer na Vojašniškem trgu. Iz gostilne je naglo hitela ženska postava, za njo pa so se pojavili takoj mati gostilničarka ter beželo kar na kratko aretirali in jo odgnali nazaj v gostilno. Izkazalo se je, da je bila begunka Mica Kovačeva; privoščila si je vsega dobrega ter nato skušala z zapitkom pobrisati, kar se ji ni posrečilo. — Dalje so v prijavi knjigi zabeležene tri tatvine, ki dokazujejo, da se dolgoprstniki vsega lotevajo. Nekemu posestniku v Splavarski ul. so ukradli koparno banjo, v Magdalenski cerkvi je izginil prt z glavnega oltarja in oskrbniku Fr. Karlu je zamakalo iz veže na Aleksandrovi cesti njegovo kolo.

V bolnišnici so imeli zaenkrat slučajno malo več miru. Samo en slučaj nesreče beležijo; prepehan je bil tja 36 letni delavec pivovarne Union Ivan Maček. S skripčem je vlačil sode iz kleti in pri tem je dobil roko med vrvi in skripec.

Smrt je poselga med vrste mariborskih meščanov ter pokosila tri življenja. V Verstovškovi ul. 4 je umrl upokojeni železniški nadzornik Mih. Rayer v starosti 47 let. Smrt blagega pokojnika je globoko potrla sivoce in številne njegove znance. Pogreb se bo vršil v ponedeljek ob 5 iz mrtvašnice na pokopališču v Studencih. — V bolnišnici je pokosila smrt delavca Matijo Laha. Pokopan bo v ponedeljek ob 4 iz mrtvašnice na pokopališču na Pobrežju. — Na Koroški cesti je umrl v starosti 69 let delavec Jože Nipič. Pogreb bo v torek ob 5 popoldne iz mrtvašnice na mestno pokopališče na Pobrežju. — Naj počivajo v miru, preostalih pa naše iskreno sožalje.

Popoldne je bila tombola poštarjev na Trgu svobode ter so prejeli dobitke naslednji: 1. tombolo, pohišstvo, je dobila Reber iz Koseskega ul.; 2. šivalni stroj, Marija Kokot iz Nove vasi; 3. harmoniko Alojz Zorko iz Podbrežja; 4. kolo, Marija Fanc iz Stritarjeve ulice; 5. fantovski kolo, Jože Bombek iz Studencev; 6. fotografski aparat, Živko Majcen iz Aleksandrove ceste; 7. otomano, Karol Bukovšek iz Tvrniške ulice; 8. kuhinjsko posodo, Lida Rozman iz Vrazove ulice; 9. Ana Sink iz Taborske ulice; 10. Rudolf Lang iz Ciril Metodove ulice; 11. trajne kodre Ivana Golob iz Kamnice;

Rapid (Maribor) : Ilirija 2 : 2

Mesto tekme za državno prvenstvo je včeraj Ilirija povabila mariborski Rapid, eno najstarejših moštev Slovenije. Rapid je bil od nekdanj odličnih predstavnikov mariborskega nogometa. V domači ligi pa ni sodeloval, ker sta prišli v poštove le dve moštvi Maribora in eno celjsko. S tem je bila storjena Rapida krivica, zakaj njegovo moštvo je gojilo za razred boljše kakor katerikoli celjsko. Da je to res, so pokazali v včerajšnji tekmi. Proti prvaku Slovenije, ki je nastopil z nekaterimi rezervami, dosegel neodločen rezultat, je lep uspeh. Toda neodločen rezultat ne odgovarja poteku igre. Rapid je bil absolutno boljše moštvo, ki je zmago zaslužil. Od vseh mariborskih moštev je dosegel Rapid v Ljubljani najboljši rezultat.

Marsikdo je pričakoval, da igra ne bo posebno zanimiva, ker je bila to pač prijateljska tekma. Toda zaposlavljanje Rapida je povzročilo, da je prišlo to moštvo na igrišče borbeno. Porazi mariborskih moštev, ki so sodelovali v ligi, so podžgali Rapid. Hotel je dosegel dober uspeh in s tem dokazati, da tudi on lahko reprezentira Maribor. Uspešno mu je. Naše občinstvo je bilo z igro Rapida bolj zadovoljno kakor z igro Maribora in Zeleznicarjev. Če Rapid včeraj ni odpravil Ilirije s par goli razlike, je zasluga obeh branilcev Brgleza in Janeza. Ta dva sta sama zadrževala napad Rapida. Njuna igra je bila taka, kakor ji pri teh dveh še precej časa nismo videli. Tudi oba vratarja, v prvi polovici Krivina, v drugi pa Jakšič, sta precej pomagala, da prvak ni odšel poražen z igrišča.

Rapid je poslal v boj dobro vigrano moštvo. V moštvi ni bilo vrzeli. Krilska vrsta je delovala kakor stroj. Dobra v obrambi in napadu je znala že v prvi tretjini vsak poizkus ilirijanskega napada, da bi se razvil. Napada potem ni bilo ravno težko vzdržati, kajti dobro podpiran po krilski vrsti je vedno prehajal v prostor Ilirije. Rapid je osvajal prostor s kombinacijami, demače moštvo pa je s predori po levem krilu. V obrambi je še vedno najbolj zanesljiv mož Barlovič. Tako, so bili pravzaprav v tej tekmi na obeh straneh najboljši branilci.

Nasprotno bi pa Ilirija, ako ne bi oba branilca tako siljano igrala, igro izgubila. Mislimo, da je bila tekma z Rapidom vzeta vse preveč lahko. Podcenjevali nasprotnika ni pametno. Vemo, da je večina igralcev prvega moštev bolnih, toda precej boljše krilske vrste bi pač lahko poslali v boj. Mavce, doslej branilec, umevno, ne more dobro igrati krilca; Under se je znašel zopet kot srednji krilec, Luce pa kot levi. Ti trije, ki so vsi igrali na mestih, katerih niso vajeni, naj bi igrali najvažnejšo vlogo v moštvi, nekaj nemogočega. Ker so imeli ti spredaj tudi igralce, ki se niso doslej za prvo mesto, je razumljivo, da je Rapid igral tako, kakor je hotel. Napaka je bila tudi, da so preveč forsirali Doberlet, zamenjali pa Hovarja, ki je igral že drugo tekmo, pa še ni imel prilike pokazati, kaj zna. Prav je preizkušati mlade moči, toda to naj se stori pri treningih, ne pa pri tekmah, ko občinstvo plača vstopnico. Za denar hočejo gledalci gledati nogometno igro, ne pa same poizkuse, kako se obnese na alt oni. Navada je, da pride med starejše rutinirane igralce novinec, ki potem mora sodelovati, ne pa, kakor včeraj, ko so med novince postavili starejše igralce.

V prvi polovici, ko ni bilo krilske vrste Ilirije, je Rapid gospodaril na polju. Precej nevarnih strelav je moistrosko zadržal Krivina. Ožja obramba in Doberlet, to so bili edini, ki so v prvem polčasu res igrali. V drugem so bili nekateri igralci izmenjeni. Dekleva in Pogacnik sta prišla v krilske vrste. Jakšič je zamenjal poškodovanega Krivina. Zato je bil napad še bolj oslabil. Under je šel v levo zvezo. Ladiha pa v desno. Uspeh je bil ravno nasproten. Boljša krilska vrsta, napad pa še slabši. Držaj je dobro sodil. Igralo se je precej ostro, in so bili kar zaporedoma poškodovani Oman, Doberlet, Pogacnik in gost na levem krilu. Občinstva je bilo okrog 400, ki je lepe akcije posameznih igralcev odobraval.

V predtekmi so juniorji Ilirije premagali rezervno s 3:1. Igra ni bila zanimiva, ker so juniorji igrali ležerno. Igre brez ambicije od mladih igralcev nismo vajeni. Hermesovi igralci, zlasti napadalci, so pa pokazali nekaj lepših smiselnih potez.

Nenavadna procesija. Vsako leto se vsi predvalci vasi Cocullo v Abruczu v Italiji obdajo s kačami. Ki jih je v tem kraju zelo dosti, in romajo na grič k sv. Dominiku, ki ga smatrajo za zaščitnika proti kačjemu piku. Po takšnem romanju se čutijo varne za eno leto.

12. trajne kodre, Martin Divjak iz Cankarjeve ul. in 13. Franc Vrečko iz Studencev.

Prav prisrčna je bila svečanost razvilita prapora mariborskih skavtov. Kumica je bila županja dr. Lipoldova. K svečanosti so prišli zastopniki iz Ljubljane, Siske, Celja, Ptuja in drugod. Svečanost je vodil kot zastopnik starejšin inspektor dr. Poljanec, ki je prisrčno pozdravil vse navzoče ter prosil prof. Jakoba Rihterja, da izvrši blagoslovitev zastave. Po govoru kumice dr. Lipoldove so se pozdravili prireditelje, kot zastopnik dravske skavtske župe ter v imenu ljubljanskih planink župni starejšina g. Kumaver iz Ljubljane, v imenu Savske skavtske župe njen tajnik Pačkor, v imenu flamskih skavtov načelnik belgijske katoliške skavtske zveze knez Van Boln. Potem sta še govorila ravnatelj dr. Tomineš in župan dr. Lipold, naka je dr. Poljanec zaključil prazno slovesnost.

— Pri boleznih srca in poapnenju žil, nagnjenju h krvavenju v možganih ter napadom mrtvouda — zagotavlja naravno **Franz-Josef-grenčica** lahko odvajanje brez napora. Znanstvena opazovanja na klinikah za bolezni krvnih žilic so dognala, da »Franz-Josef«-voda posebno starejšim ljudem zelo dobro služi. — »Franz-Josef-grenčica« se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

LAHKOATLETSKI MITING SK RAPIDA.

Maribor, 22. maja.

Pri današnjem lahkoatletskem mitingu, ki ga je priredil tukajšnji SK Rapid, je bila od strani tukajšnjih atletov mariborskih športnih klubov kakor tudi ljubiteljev lahkoatletike udeležba zelo častna. Organizacija mitinga je bila zelo dobra ter je sodniški zbor funkcioniral odlično. Nastopili so seniorji, juniorji in dame.

Rezultati senjorjev so sledeči: tek na 100 m 1. Pipi (Rapid) 11.6, 2. Mesarec (R) 11.9, 3. Venutti (Zeleznicar). — Tek na 800 m 1. Gradšnik (Z) 2.13, 2. Offer (R) 3. Jeglič 1. (R). — Tek na 3000 m: 1. Podpečan (Z) 10.6, 2. Strucelj (Maraton) 10.15. Grmovšek je sredi proge moral radi letcev izstopiti. — Met krogla z desno roko: Rak 1. (Z) 10.63, 2. Vidic (Maraton) 10.44, 3. Svaiger (Mtn) 10.36. — Met krogla obojestrno: Vidic (Mtn) 19.08, 2. Rak 1. (Z) 18.98. — Met kopja: 1. Loezi (Z) 36.46, 2. Svaiger 36.42, 3. Rudel (Mtn) 35.90. — Skok v višino: 1. Jeglič 1. (R) 1.62, 2. Fika (Mtn) 1.60. — Skok v daljavo: 1. Monderer (R) 5.97, 2. Starešina (Z) 5.69, 3. Strahalm (Z) 5.58. — Stafeta 400x300x200x100: 1. Rapid, 2. Zeleznicar, 3. Maraton, 4. Svoboda.

Dame so startale v sledečih disciplinah:

Tek na 60 m: 1. Ljubica (Mtn) 8.08, 2. Cica (Mtn) 9.01. — Skok v višino: 1. Cutič (R) 1.36, 2. Ljubica (Mtn) 1.32. — Met kopja: 1. Marica (Mtn) 22.73, 2. Cutič (R) 21.04, 3. Mlakar (Mtn) 20.20. — Pri stafeti je dospela Mariborova ženska ekipa kot prva na cilj v 47 sek. Druga in tretja sta bili Rapidovi ekipi. Razen tega je nastopil še naraščaj v posameznih disciplinah.

MARIBORSKI NOGOMET.

SK Zeleznicar, Maribor: 2SK Hermes, Ljubljana 6:5 (3:2).

S to zmago si je SK Zeleznicar pridobil kvalifikacijo za sodelovanje pri prvenstvu zeleznicarskih klubov, ki se vrši meseca julija v Niku. Z zmago je Zeleznicar popolnoma zaslužil. Da je rezultat tako piceh, je vzrok, da so Zeleznicarji koncem drugega polčasa, ko so že vodili s 6:2, začeli lahkomišelnostno igrati, kar je imelo za posledico 3 gole. — Od gostov je omeniti Petica, ki je dobro vodil napad in se odlikoval z dobrim streljanjem. Sodič je g. Nemeč povprečno.

V predtekmi sta igrali rezervi Zeleznicarja in Svobode 4:2 (2:1). Zaslužena zmaga Zeleznicarja.

HASK : CONCORDIA 2:0.

Zagreb, 22. maja. Z. Hask : Concordia 2:0 (1:0). S to zmago si je Hask prisvojil prvenstvo zagrebske nogometne podzveze. Na drugo mesto se je plaširal Gradjanski, na tretje pa Concordia.

V predtekmi sta rezervi Haska in Concordia igrali 3:3.

Zagreb, 22. maja. Z. Prihodno nedeljo se vrši v Zagrebu reprezentativna tekma med Poljsko in Jugoslavijo. To je revanšna tekma za lanskoletni poraz v Poznanju 6:1.

Sarajevo, 22. maja. Z. Današnja tekma med BSK in SASK je končala z rezultatom 3:1 (1:0) za BSK.

Zagreb, 22. maja. Z. Na igrišču Gradjanskega se je danes odigrala prvenstvena tekma med Hajdukom in Olimpijo 3:0 v korist Hajduka.

Praga, 22. maja. Ig. Mednarodna tekma Avstrija—Čehoslovaška je končala sicer neodločno 1:1 (1:1). Gledalcev je bilo 25.000. Avstrija je s tem dobila vodstvo v vodstvu evropskega kopa.

Dunaj, 22. maja. Ig. Sportklub—BAC 5:1 (3:0).

Budimpešta, 2. maja. Ig. III. okraj—Kispest 3:1 (2:0), Budai XI—Nemzeti 1:0 (0:0).

Miskote, 22. maja. Ig. Hungaria—Attila 1:0 (1:0).

RESEVANJE GRŠKE KRIZE

Atene, 22. maja. AA. Predsednik republike Zaimis je po Venizelovi demisiji začel konzultacije. Dodaj je konzultiral predsednika skupščine in predsednika senata, jutri pa pridejo na vrsto še tri stranke.

Na slovenski zemlji za mejami

Lakota v vipavski dolini

Vrhove okrog Idrije je še 10. t. m. pobelil sneg. Ljudje ne morejo vsled stalnega deževja obdelati zemlje. Res hudo je za kmetje še huje pa v Vipavski dolini. Po izjavah tamkajšnjih ljudi, je tam dosti vasi, v katerih so komaj tri družine, ki imajo še kruha. Mnogi stradajo, resnično stradajo. Vinska kriza in brezposelnost sta glavna vzroka tega žalostnega položaja. Nesteto žensk gre v mesto dan za dnem z zelenjem. Zlasti Idrija in Gorica jih je polna. Premnoge revice, ki sploh niso prosijske milošine, prav težko vsrjo ta posel, ker bi si rade služile kruha z delom. Druge si zopet pomagajo na drugačen način. Pred kratkim so se tri take ženske vračale iz Idrije proti Vipavi. S seboj so nosile tudi prazne steklenice od žganja, ki so ga v jermasu med solato prinesle v Idrijo in ga tu prodajale znatno nižje kakor trgovci; kajti bilo je — kontrobojantno skuhano. Uboge revice so se izven Idrije srečale orožniško patruljo ter se jim nespametno umaknile v stran. To je povzročilo pri orožnikih sum in šli so za njimi. Bile so v pasti. Aretirali so jih in v teku je preiskava, ki naj bi dospela kje je izvor prepovedane žganje-kuhe. Ženske so baje pri zaslišanju govorile preukr. Reševanje na revščino! Vipavska je bila pred vojno najbogatejši del današnje Julijske krajine. Živela je od vina. Danes pa ga ne more pridelovati za nikako ceno, medtem ko se je moka, glavno živilo, radi visokih carin silno podražila.

Obiski na meji

Kakor je »Ponedeljski Slovenec« že poročal, je prisostvoval odkritju spominke plošče italijanskega prostovoljca Siltianija v Skočjanski jami tajnik v vojnem ministarstvu Manaresi. V istem času je prispelo v Julijsko krajino okoli 15 generalov in 20 višjih častnikov, ki so pregledali obmejne čete na Krasu, v Vipavi in na Tolminskem. General je vodil menda vojni minister Gazzera. Dne 15. junija se bo pričelo v Trstu zasedanje sveta Društva bivših bojevnikov. Predsedoval mu bo sam glavni tajnik fašistične stranke Starace. Bojevniki bodo obiskali bojišča, obemur bodo odprli Oberdankovo celico.

Odmev bazovskih strelav

Na Bazovici pri Trstu so vpeljali električno razsvetljavo. Fašisti so hoteli ta dogodek izrabiti v propagandne namene; saj vedno in vedno pripovedujejo ljudstvu, kako se je Julijska krajina modernizirala pod Italijo, kakor da bi drugod po svetu ne poznali električne luči. Na kmetih ni nikakega zanimanja za električno luč, ker ne pomeni nikak napredek, ako je kmetije ne morejo plačati. Tudi na Bazovici so hoteli skoraj na dan otvoritve transformatorja zlobojati skupaj množice slovenskih kmetov, da bi jim pokazali moč fašistične Italije. Iz Trsta so se pripeljali fašistični veljaki in predstavniki oblastev. V veliko začudenje so morali ugotoviti, da jih je na kraju slovesnosti pričakoval samo vaški načelnik, medtem ko je vse domače ljudstvo ostalo doma. Fašistični glavarji so se nejevoljno vrnili v Trst. To je še vedno odmev strelav, ki so na bazovskem strelišču vzeli življenje štirim Slovincem.

Dne 24. maja to je na dan obletnice vstopa Italije v vojno bodo vključili električni tok tudi v Trebčah, Padričah, Gropadi, Banah in na Konkodelu.

Novomašniki

V soboto, dne 21. t. m., so se vršile v Gorici ordinacije. Slovesnost je opravil tržaški škof dr. Alojzij Fogač v goriski stolnici. Kakor znano je, goriska nadškofija še vedno brez pastirja, ker jo g. Sirotti, ki ni posvečen v škofa, samo začasno upravlja in ni mogel posvetiti duhovnikov. V duhovnike so bili posvečeni: Viktor Perkan iz Trnovega pri B. Bistrici, Franc Šibenik od Sv. Jakoba v Trstu in Alojzij Parentin, Italijan, iz Istre. Vsi novomašniki so iz tržaško-koprske škofije.

V nedeljo je potoški škof Pederzoli ordiniral Viktorja Heraka, doma iz Sv. Lovrenca v Istri. Prvi trije so brali nove maše že v nedeljo. Viktor Herak pa bo prvi opravil sveto daritev v torek na Mirenem Gradu pri oo. Lazaristih.

V dijakone so bili posvečeni: Florian Hvala iz Idrije, Viktor Berce iz Dornberga, Karol Klinčkon iz Tolmina in Vladko Komac iz Boveca. Red subdiakona je prejel Davorin Kodrič, doma na Brjah pri Rihemberku.

Druge duhovske vesti

Izseliti se mora Ivan Cuvarič, župni upravitelj v fari Gologorica, Karbone in Paz. Od oblasti je prejel ukaz, da mora čimprej zapustiti Istro in se vrniti v Dalmacijo, odkoder se je priselil v mladih letih. Cuvarič je hudo bolan. Oblastva so mu radi bolezn podaljšala izselitveni rok za nekaj mesecev.

Na Katinari pri Trstu govorijo, da bo fara dobila v kratkem novega župnika. Anton Cerar, žup. upravitelj v Šmarjah pri Kopru bo premeščen na Katinaro, odkoder bo upravljal tudi Bazovico. Proti župnemu upravitelju Cerarju so fašisti, kakor tudi orožniki rovarili vsa pojojna leta, dokler ga niso zrušili.

Zdravstveno stanje škofskega kateheta Fr. Osvolda v Idriji je zelo slabo. Če se ne obrne na bolje, se je bati najhujšega. Njegova smrt bi bila v sedanjih razmerah, v duhovnem oziru, za Idrijo hud udarec. Tudi pater Trotnier je že odšel iz Idrije. Spravila ga je največ prevelika nepripranost in naklonjenost, ki jo je kazal do domačih Idrijčanov. Najbolj se mu je pa štelo v zlo, da je pri šolskem verouku — on Italijan — razlagal otrokom božje resnice kar v tujem slovenskem jeziku. Če so ga otroci debelo gledali, ko je dovršil laško razlago.

V objemu južne sape

Včeraj je fašistični krožek v Vipavi priredil nekako ljudsko veselico, katera naj bi slovensko ljudstvo, ki je bilo oropano vseh prosvetnih organizacij, pritegnilo k fašizmu. Popoldne se je vršila tombola. Za nagrado so bili določeni tudi darovi, ki sta jih poslala kralj in prestolonaslednik. Ob 4 se je pričela tekma v teku na 7 km, in sicer od Vipave do Šmarji. V Vrhpolju so se tekači ustavili pred šolo, kjer je bil ustreljen učitelj Fr. Sotolosi. Od 2 do 6 je igral na prostem orkester »Dopolavora« iz Ajdovčine. Zvečer je prosvetni odsek društva »Audax« iz Gorice, igral komedijo »Quis contra nos?«, ki je predelana po opereti »Gli studenti di Padova« (Padovanski dijaki). Prireditvi so prisostvovali vsi predstavniki Goriške pokrajine.

Iz grobov naj vzklije souvažstvo

V nedeljo 2. maja se je po nalogu glavnega tajnika fašistične stranke A. Staracea, izvršila na vojnem pokopališču v Redipuljah pri Gorici, kjer je pokopanih okoli 30.000 Italijanov, koncentracija predstavnikov »Dopolavora« iz vse Italije. Prišla so odposlanci iz vseh italijanskih provinc. Na prostem se je vršila slovesna maša za padle. Nastopili so zbori in godbe iz vseh italijanskih pokrajin. Iz Trsta so nekateri oddelki »Dopolavora« prikoračili peš, drugi so se zopet pripeljali na kolosih, tretji z vlakom. Slovesnost se je udeležili tudi vojvoda d'Aosta Amadeo Umberto di Savoia. Stevilo udeležencev cenijo na 20.000. Slovesnost se je vršila v zvezi z obletnico vstopa Italije v vojno.

Huda bolezen

Po vsem Primorskem je v zadnjem času razsajala huda bolezen hripa, ki je zahtevala mnogo žrtve, posebno med starejšimi ljudmi. Bolezen je bila tako silna, kakor med vojno in takoj po vojni. Posebno na Vipavskem in v Brdih, kjer je ljudstvo radi pomanjkanja hrane ošibelo, so bile posledice bolezni vprav strašne. Zbolelo so cele družine. Bilo je vse polno komplikacij s pljučnico, ki je skoraj vedno povzročila smrt.

Propadanje tržaške trgovine

V Trstu se gospodarska kriza čedalje bolj občuti, posebno trgovina propada z dneva v dan. Trgovci, ki so nekaj inkasirali na tisoče lir na dan, prodajo danes večjemu za 100 lir blaga dnevno. Nekemu elektrotehničnemu podjetju, ki ima prodajalno elektrotehničnih izdelkov, se je te dni zgodilo, da je inkasiralo samo 8 lir. Veliki bazar »Ohler« je tudi v krizi. Vodstvo je prosilo davčne

Strah ima velike oči

V sredo se je pred tržaškimi porotniki pričela razprava proti 23-letnemu Antonu Zagarju in 21-letnemu Jakobu Cucku, ki sta obdolžena, da sta 14. julija ob 10 zvečer na razpotju ceste pri Košanah ustrelila miličnika Romea Zivianija. Zivianij se je nahajal na patrulji v družbi z drugim miličnikom, ko je nenadoma iz zasede padel strel in ga zrušil. Propeljali so ga v tržaško bolnišnico, kjer je umrl. Policija je izročila obtožbeno izrednemu sodišču, misleč, da gre za političen zločin. Izredno sodišče v Rimu pa je vse zadevo odstopilo tržaški poroti, češ, da nima političnega ozadja. Zagarja zagovarja dr. Zennaro in Cucka dr. Presti. Zagar je takoj izjavil, da je on streljal na fašiste in sicer radi tega, ker so fašisti ubili Cuckovega psa. Cuck je Zagarjev prijatelj in takšno postopanje fašistov ga je razjarilo. Nadalje je izpovedal, da ni imel namena koga ustreliti, pač pa da je hotel

Naša narodna dolžnost

Veliki narodi se zanimajo za svoje rojake v tujini. Nemški listi n. pr. prinajajo redne priloge o nemštvu v inozemstvu. Za vsak drobec svojega naroda gledajo, da se ne zgubi. In kako skrbimo mi za svoje rojake po svetu? Ali se dovolj zanimamo za njihovo usodo? Ob Soči živi okoli 650.000 ljudi naše krvi. Ti niso tamkaj od včeraj, ampak so to avtohtoni sinovi našega naroda, naseljeni kompaktno ob Jadrnu. Ze po svoji kulturi bi zaslužili, da bi Italija dostojno ravnala z njimi, če že neče spoštovati naravnih prave.

Knjiga Fr. Barbalice »Verska svoboda Hrvala i Slovenaca u Istri, Trstu i Gorici« nam to dokazuje nepobito s statistiko. Zanimanje za to delo bi zato moralo biti večje kakor je v resnici. Pri pregledovanju te knjige se nam šele odpro oči, da vidimo, koliko smo zgubili na telesu našega na-

Kdor zna pa zna

Pretekli torek se je na trgu Sv. apostolov v Rimu zbralo okoli 10.000 dijakov v črnih srajčah in z dijaško čepico na glavi. Nato so dijaki odkoricali pred palačo Venezia, kjer staneje Mussolini. Na balkonu se je prikazal Mussolini in izpregovoril: »Tovariši dijaki! V tem garibaldinskem letu se je začela preizkušnja liktorskega sveženja italijanske mladine, ki bo utrdila še bolj našega duha in vaše mišice. To je naše geslo v začetku drugega desetletja fašistične revolucije.«

Tedaj je Mussolini zapustil balkon in se kmalu na to vrnil držeč v eni roki knjigo, v drugi puško; puška in knjiga tvorila znak fašistične mladine. V tistem hipu je zaorilo iz tisočih grl: Živel Mussolini! Nato so se dijaki razšli prepevajoč fašistično himno.

Komedija, poreče kdo! V tujčevem očesu že. v resnici pa dokazuje Mussolinijeva gesta politični talent človeka, ki pozna svoje ljudi. Včasih je treba tudi v politiki komedijanstva.

Koroško pismo

KOMUNIZEM SE SIRI

Celovec, 1. maja.

Kakor vsako leto so 1. majnika tudi letos napravili socialisti v Celovcu velikanski obhod po mestu, kamor so spravili vse prišlece iz bližnje in daljne okolice. Obhoda so se udeležili tudi komunisti, ki so na Koroškem zelo agilni in imajo agitatorje že skoro v vsaki vasi. Do nemirov ravno ni prišlo pri tem obhodu, a znani komunistični agitator Durchschlag, ki je lani ustrelil stražnika Ivana Bartolčka, se je obnašal kakor bosen in moralni so ga aretirali. Res čudno se vsem zdi, da je bil ta človek kljub dokazom, da je bil on morilec, od porote oproščen. Porotniki so bili terorizirani, da si niso upali zreči obsodbe.

Komunizem se širi na Koroškem opesni, pa gotovo. Zadnje občinske volitve so pokazale, da je bilo na slovenskem Koroškem, izveniši mesto Celovec kjer je okrog 400 komunistov, oddanih nad 400 komunističnih glasov. Pomenljivo je visoko

— Za osveženje krvi pijte skozi nekaj dni vsak dan zjutraj čašo naravne »Franz-Josef-grenčice! Po mnogih zdravniških predpisanih »Franz-Josef-voda urejuje delovanje črev, krepi želodec, zboljšuje kri, pomirja živce in povzroči tako splošno dober počutek in jasno glavo.« »Franz-Josef-grenčica« se dobiva v lekarnah, drogerijah in v specerijskih trgovinah.

oblasti za enoletni moratorij plačila davkov. Ta so na to tudi privolili, ker bi sicer podjetje moralo likvidirati.

Zopet izredno sodišče

»Ponedeljski Slovenec« je že poročal, da so pred 4 meseci aretirali v Brdih 12 oseb, ki so bile obdolžene protidržavne zarote. Deset aretirancev je iz Cerovega in dva iz Njivje pri Kojskem. Med aretiranci se nahaja Aleksander Blažič, organist v Steverjani, oče šestih otrok in gđe. Vera Makne, akademka, ki je študirala najprej v Jugoslaviji in pozneje v Padovi. Naukov ni mogla nadaljevati v Jugoslaviji, ker ji italijanska oblast niso hotela izdati potnega lista. Goriška policija je zročila zadevo izrednemu sodišču v Rimu, ki je zdaj uvedlo preiskavo.

USODA PRIMORSKEGA EMIGRANTA

Belgrad, maja. 1. V tukajšnji bolnišnici je bil pripeljan v zelo kritičnem položaju primorski emigrant Peter Vončina. Ko so pa bolniški uradniki videli, da ni jugoslovanski državljan, so ga zavržili. Peter Vončina je sedaj brez vsakih sredstev in težko bolan sredi Belgrada. Ta slučaj poroča čamo javnosti z namenom, da pomagamo opozoriti naše odgovorne kroge na nedostiatke v socialni zaščiti. V interesu splošnega slovekoljublja bo treba te nedostatke odpraviti, posebno še z ozirom na naše brate iz Primorja.

— Pri pevskih tekmah, ki so bile 8. t. m. v Gorici pod okriljem »Dopo lavoro«, je odneslo prvo mesto Gradiška. Dobilo je zlato kolajno in 1000 lir. Drugo nagrado je dobila Idrija — srebrno medaljo in 600 lir. Nastopilo je 12 zborov — 3 mešani in 9 moških.

Mi župan mesta Agen

vitez častne legije, na podlagi člena 97. paragrafa 4. zakona z dne 5. aprila 1884; upoštevajoč vlogo, ki so jo poslali predsedniki nekaterih društev v mestu Agen, župana z namenom, da bi prepeval v mestu Agen predvajanje filma »Le Rosier de Madame Husson«, ker je nemoralen in žali dobre običaje; upoštevajoč da je že več mest prepovedalo predvajanje tega filma; upoštevajoč pismo, s katerim smo prosili g. C., ravnatelja podjeja »Gallia Palace«, naj izroči film v pregled odboru, ki naj bi ga sestavljali predsedniki mestnih društev, odposlance prefektore; upoštevajoč, da g. C. ni sprejel tega predloga; ker smo nadalje mnenja, da je dolžnost županstva prepovedati predstave, ki utegnejo kršiti red in škodovati javni morali,

odrejamo: Cl. 1. Predvajanje filma »Le Rosier de Madame Husson« je v mestu Agen v vseh gledališčih prepovedano. Cl. 2. Policijski komisar in njemu podrejeni agenti so dolžni, v kolikor zadeva vsakega posebej, da izvršijo ta ukaz.

Maximilien Labat, župan.

Tako na Francoskem. In pri nas?

Radio ta teden

Ponedeljkov večerni spored obsega koncert pevskega zbora Narodne čitalnice iz Šiške. Sledil bo prav zanimiv koncert ruske glasbe, pri katerem bosta sodelovala ga. Vukova in salonski kvintet. V torek zvečer bomo z Dunaja čuli Richarda Straussa opero »Elektra« na besedilo H. V. Hofmannsthal. — V sredo se bosta vršila dva koncerta samospevov, in sicer bosta nastopila g. Liković in ga Lapajnetova. Večer bo zaključil salonski kvintet. — V četrtek bomo po popoldanski ljudski igri čuli samospeve, ki jih bo pel g. Dermota, nato pa bo salonski kvintet zaključil popoldanski spored. Zvečer pa se bo vršil prav zanimiv reprezentativen koncert, ki ga bodo izvajali z religioznimi spevi ga. Thierry-Kavčnikova, s koncertom flavte g. Korošec in orkester »Triglav«. Spored se bo prenašal tudi v Zagreb in Belgrad. — V petek bomo čuli prenos iz Belgrada, — v soboto pa se nam obeta zanimiv prekmurski večer v prenosu iz Murske Sobote.

PREKMURSKI VEČER.

Brali smo nedavno v »Ponedeljskem Slovincu«, da so nekateri ljubljanski prekmurski akademiki priredili v ožjem obsegu prekmurski večer, ki je izredno uspel, da bi se priredil kak večji podoben večer. Nas radio si mora priznati, da je Slovenska Krajina le prerediteljka dobila v nemu besedo. Vzrok je pač predvsem v njeni molčečnosti in skromnosti, ki ji je lastna. To soboto zvečer bomo pa le spet čuli prekmurski večer. Zdi se nam, da bo to prvič izza nastopa prekmurske šolske mladine v lanskem poletju. Večer sam se bo prenašal neposredno iz Murske Sobote. Na sporedu so prizori s prekmurskimi narodnimi običaji, petje prekmurskih fantov in deklet ter več ali manj ciganska godba.

PA BI DOMA OSTALE.

Na križišču v vasi Chierisacco v Furlaniji blizu mesteca S. Giorgio di Nogaro, je neki jugoslovanski avtomobil, ki je prihajal iz Trsta in je bil namenjen v Benetke na izlet, zgrsel pot in krenil na postransko cesto. Na nekem ovinku je avtomobil zdrčal v potok. Šest Jugoslovancev, ki so se nahajali v avtomobilu, med njimi nekaj gospodičen, se je v potoku imenito okopalo, nakar so se počasi izvlekli na suho. Pozneje so s tovornim avtomobilom zavlekli ponesrečeni avtomobil v S. Giorgio. Očividci pripovedujejo, da se je potok, v katerem so se naše gospodične okopale, penil od zmesi rdečila s kristalno belim pudrom, tako da so živinozdravniki prepovedali napajati živino v njem.

Ptuj v nedeljo

Ptuj, 22. maja.

Poletna vročina nas je zatekla sredi pomladi. In zopet so tu poletne nedelje, ko žarijo mestne ulice od vročine ter preganjajo meščane v hladna zavetja gostinskih vrtov; ob popoldnevih se mesto izprazni — zato pa ožive okoliška naselja, množice preplavljajo vinotoče ter se vračajo med pesmijo v hladnih večernih urah domov. Vročina nam je prinesla letos zgodnjo otvoritev kopalne sezone. Danes so bila nabrežja Drave polna kopalcev, ki pa so uživali bolj na vročem solcu, kakor v vodi, ker je Drava še čisto umazana in murna. Ob takih časih čutimo brdiko pomanjkanje primerne kopalnice z bazenom, kakor so si ga ustvarila druga mesta. Razpusta pa se je med nekaterimi kopalci razvada, da so prišli kar v kopalnih oblekah v gostino na bregu Drave. Na vsak način to ni na mestu.

Važnejši dogodkov danes ptjska kronika ne beleži. Policija in bolnišnica, dva najboljša vira lokalnega kronista, sta beležili danes le malec-kostne dogodke. Policija beleži prijavo tatvine dvo-kolesa, ki je izginilo s hodnika okrajnega sodišča Antonu Ogrišku iz Zlatoljca.

V bolnišnico so spravili malo 4letno Nežico Vogler iz Spuhle kot žrtev pika neke neznane živali. Deklece se je igralo v travi, nenkrat pa je močno zakričalo ter jokaje priteklo k materi v hišo. Ročica mu je jela naglo zatekati, da so domači prestrašeni mislili, da ga je pila strupena kača. Takoj so spravili deklece v bolnišnico, kjer pa niso mogli odkriti značilnih dveh ranic, ki so znak kačjega pika. Najbrže je pila otroka kaka žuželka, morda skorpion. Stanje otroka je nevarno ter se zdravniki trudijo, da mu rešijo življenje. Slučaj pa je zopet resen opomin, da otrok brez nadzorstva ni nikjer varen ter je izpostavljen najrazličnejšim nevarnostim.

Ne govori vendar o smrti, Janez. Saj lahko se ukaš dva ali tri dni.

RELIGIOZNI SPEVI.

Na praznik presv. Rešnjega Telesa zvečer nam bo ga. Thierry-Kavčnikova, znana in priljubljena solistka naše opere, priredila koncert religioznih pesmi. Umctnico bosta spremljala vijočna in čelo. Zastopani bodo Dvorak, Kahn, Faure in Massenet. Precej časa je že preteklo, odkar nismo čuli izrazitega koncerta religiozne glasbe. Poslušalcem, ki ljubijo tako glasbo, bo s tem koncertom ustrezno, vsi pa bodo imeli prihrano, da go. Thierry-Kavčnikovo spet enkrat čujejo v radiu.

Debelost nam je v kvar

Se do nedavna je bilo splošno razširjeno mnenje, predvsem med laiki, da je rejenost, debelost znak blagostanja. So pa med debelih ljudi, ki niso po lastni krivdi izpostavljani mnogim neugodnostim vsled preobilice maščobe; za večino pa velja ravno nasprotno. Strogo moramo razločevati med dobro rejenimi in takimi ljudmi, katerih organizem iz kateregakoli vzroka lahko in v večji meri privaja in naslaga maščobo.

S hrano dovajamo telesu beljakovine, maščobe in ogljikove hidrate (sladkor), ki jih organizem razkrajja, deloma stvarja nove spojine in si jih privaja za rast ali nadomešča že obrabljene dele. Pri razkrajjanju hranil se razvija toplotna energija, potrebna za življenjske procese. Človeška tolašca nastaja v prvi vrsti iz živalskih in rastlinskih maščob hrane. Nastane pa tudi lahko iz ogljikovih hidratov; ker ti v telesu prej izgore nego maščoba, se pri preobilnem uživanju spremeni v tolaščo. Saj je znano, da se sladkosnedneži kaj radi debele. Nasprotno pa se beljakovine teoretično lahko spremenijo v tolaščo, praktično pa ne igra to velike vloge.

Pri normalnem odraslem človeku ostane telesna teža v glavnem na isti višini, če je njegova prehrana pametna in smotrna. Zato skrbno precizno delujoči regulatorni mehanizem v telesu, v prvi vrsti apetit, oz. tečenice povedano, splošni občutek gladi in sitosti. Za te instinktivne občutke se nahaja v možganih posebna centrala, ki je vedno potom živčnega sistema točno obveščena o vsakokratnem stanju žlezoce in hranil v telesnih sokih. Lahko vplivamo s svojimi življenjskimi navadami na občutek gladi. Saj vemo, da se ta pojavlja ob določenem času, n. pr. opoldne, zvečer, ko smo naučeni kositi, večerjati. Ta regulator je zelo važen. Vemo da imajo nekatere, takozv. žleze z notranjim izločevanjem, kot golšna žleza, žleza možganskega priveska in sploh žleze močnega vpliv na presnovo stvari in vsled tega tudi na naslaganje tolašče. (Saj je znano, da kastriramo nekatere domače živali zato, da postanejo bolj mastne.) Ako pride do motnje v delovanju teh žlez, odgovori organizem med drugim tudi na ta način, da v nekatere delih telesa nakopiči prekomerno množino tolašče. Poznamo nekaj bolezenskih stanj, ki so posledica napačnega delovanja omenjenih žlez. Ne glede na te vrste debelosti, ki imajo svoje notranje vzroke, treba vedeti, da je v večini slučajev vzrok nadmerne debelosti preobilna ali napačno sestavljena prehrana. Ako telesu delj časa dovajamo hrano (predvsem maščobe in sladkorja) čez dejansko potrebo, nam to potem nastane navada in sčasoma izgubimo pravi občutek za apetit in glad ter ga zamenjamo z občutkom napolnjenosti v trebuhu in se pustimo od slednjega voditi. Nehote torej uničujemo s tem regulatorni mehanizem in vsiljujemo organizmu nepotreben prihranek na teži, ki nastane vsled nezorazmerja v dovajanju in izkoriščanju hrane. Dodajmo še k temu, da mnogi ljubijo zelo mastne jedi, drugi uživajo velike množine sladkarij. Alkohol, zlasti pivo, povzroča rejenje, ker pri izgoritvi v telesu oddaja mnogo toplote.

Pa ne samo preobilna, ampak tudi sicer zmerna prehrana lahko povzroči rejenje. To pa takrat, ako se dovolj ne izkoristi radi nezadostnega telesnega gibanja, bodisi da je to združeno s poklicem, bodisi vsled lenobe. Saj je znano, da so flegmatične nature bolj nagnjene k rejenju nego živahne. Razumljivo je, da se v mnogih družinah podeduje to nagnjenje, ki ima lahko notranje vzroke v mnogih slučajih pa je kriva vzgoja in razvade.

Postopna in stalna debelitev mora prej ali slej dovesti do neljubih posledic, radi katerih, marsikateri debeluhar predčasno zapusti to solzno dolino. Boriti se moramo proti prevlečkemu prihranku težine ne samo iz estetskih razlogov ali pa zato, ker moda predpisuje vitko linijo, ampak predvsem radi zdravja. Valed nagradenja tolašče trpijo predvsem važni organi, kot srce, pljuča in jetra. Razen tega vemo, da so »spredobro rejeni« zelo podvrženi povpanjenju žil, protin in sladkorni bolezni.

Sredstva za boj? V prvi vrsti pametna, smotrna prehrana v kateri morajo biti maščobe omejene.

Špecerlisko in kolonijalno blago
umetna gnojila, cement itd. itd.
dobavlja

Gospodarsko zveza v Ljubljani

Tajna pota boljševeške špijonaže

V Parizu je bil aretiran Italijan Henrik Verrellino, star 40 let. Pri njem so našli lepo vsoto denarja. Njegove listine so bile v popolnem redu. Ko je policija pregledovala njegov potni list, je postal gospod zelo nervozen in njegovo obnašanje je vzbudilo pozornost policijskih agentov. Pri prvi preiskavi niso našli pri njem nič sumljivega, toda agent ga je začel vnovič preiskovati in druga preiskava je bila prav uspešna. V jopiču je bil vtič zavej, ki je vseboval nič manj ko 21.000 dolarjev, to je okoli poldruga milijona dinarjev. Nadalje so našli pri njem listino, popisano z dogovorjeno pisavo, in nekaj komunističnih letakov. Posebnim izvedencem ni bilo težko razbrati zapisov s tajno pisavo. Ti so vsebovali podatke o francoski armadi in o francoskih utrdah. Italijan je nekaj časa zanikaval, da bi uganjal špijonažo, končno je vendar priznal, da je bil kurir Italijanske komunistične stranke v Franciji. Iz Francije se je večkrat vozil v Švico in Nemčijo, odkoder je prinašal de-

nar za vohunsko službo. Trdil je, da on sam ni vohun, pač pa da je prenašal samo pisma. Pripovedoval je, kako ga je neki delavec uvedel v tajno službo. Predlagal mu je, naj za plačo tisoč frankov na mesec opravi službo kurirja med Švico in Francijo ter Nemčijo. Redno je potoval v Berlin in v Basel. Tam se je sestajl vsakrat z nekim človekom, čigar ime mu je neznano. Vsakrat se mu je predstavil z različno vizitko, ki jo je prejel v Parizu pred svojim odhodom. Ta mu je vsakrat izročil zavojček s pismi. Ob prihodu v Pariz je Verrellino izročil zavoj tretji osebi, ki je bila tudi Italijanske narodnosti. Prav tisti večer, ko bi se moral okoli ponoči sestati s tem Italijanom, ga je policija aretirala.

Pariska policija je prepričana, da je Verrellino nosil denar, ki je prihajal iz Moskve v Berlin in Basel. Sovjeti so se posebno informirali o francoskih tovarnah streliva in orožja ter o splošnem gospodarskem položaju. Boljševiki so pošiljali denar za špijonažo in tudi za komunistično stranko.

Draga razorožitvena konferenca

Do sedaj je stala 50 milijonov.

Razorožitvena konferenca v Ženevi traja že tri polne mesece. Že v februarju, ko se je sestala, so poklicani ljudje vedeli, da bo to najdražja konferenca sveta. Predvidevali pa so, da bo svota 20 milijonov dinarjev zastavljala. Toda računari so se kruto zmotili. Ta vsota je namreč že zdavnaj prekoračena. Po angleških računih je konferenca do sedaj stala najmanj 50 milijonov dinarjev. Teh 50 milijonov se razdeli skupno na 75 sejnih dni, kajti bilo je vmes tudi 14 dni odmora. V Ženevi je 1214 ministrov, tolmačev, tajnikov, ekspertov itd. Nobena vlada pa si ni predstavljala, da bo konferenca požrla take vsote. Po angleških poročilih je preračunava za vsakega udeleženca kot povprečni enodnevni vzdrževalni stroški vsota 600 Din. Če množimo to številko z dnevi sešedanja in z delegati, potem dobimo res število 50 milijonov.

V tej vsoti pa še niso vršunali izdatki za potovanja bankete, tisk itd. Stroški za telefone in telegrame so do sedaj požrli že težke milijone. Razorožitvena konferenca pa še ni končana in bo gotovo požrla še težke milijone.

Zlato v morju

Učenjaki si še danes belljo glave, zakaj niso strokovnjaško preiskali »Nautilus«, to je podmornice, s katero so skušali Američani pripluti na severni tečaj, a so jo pomeje radi neuspeha potopili. Po zahtevu kemikov bi se namreč moralo nahajati na srednji konici ladje nekaj zlatih vrsdin. Morje namreč vsebuje 60 milijonov zlati na vsako tono vode. Za praktično izrabljanje je to malo, ker bi morali predestilirati 17 ton vode, da bi pridobili en gram zlata. To se seveda ne izplača. Če pa pomislimo na množino vode vseh morja, potem moramo ugotoviti, da so količine zlata v morju ogromne. Teža tega zlata znaša okoli 1 milijardo. Število vsega človeštva na svetu cenijo na pol drugo milijardo. Vsak človek bi torej imel pravico do dveh tretjin tone zlata, ki bi bilo vredno okoli 230 milijonov dinarjev!

Morje vsebuje zlato v obliki silno majhnih paličic (koloidalno zlato), ali v kombinaciji s klorom, bromom in jodom; toda praktičnih metod, ki bi pripomogle do rentabilnega izkoriščanja tega morskega bogastva, še ne poznamo. Splošno domnevajo, da so severne vode tri do štirikrat bolj bogate na zlato kakor južne. Ker bi se dalo zlato ločiti z elektrolizo in ker je »Nautilus« gotovo rabil električne motorje, tako da je sprednja konica lahko vršila vloge elektrode in privlačevala k sebi zlato, mislijo učenjaki, da je bil »Nautilus« na sprednjem koncu kar pozlačen...

Tašče v nevarnosti

Povest o hudih taščah je znana po vseh kulturnih doželah. S tem pa vsekakor ni rečeno, da je tudi znak kulture. Dejstvo je, da večina zakonskih mož ne govori ravno preveč ljubezljivo o svojih taščah. V zapadni Evropi so se v zadnjem desetletju razmere v tem pogledu spričo novotarije, ki jo imenujejo ženska emancipacija, obrnile precej na boljše. Pri nas so bolj redke družine,

kjer bi bila tašča absolutna gospodarka družine; vse bolj se umika in je zadovoljna, če mlada za konca poslušata njene dobrohotne nasvete.

V Grčiji pa je danes drugače. Tam je tako, da mož »poroči« dve ženski; druga je tašča. Po poroki se namreč zaseda tašča v stanovanju mladih poročenec in začne se strahovlada. Njene želje so zapovedi in njene zapovedi so zakonik družine. Če hoče mladi par v kino, v gledališče ali na sprehod, je treba poprej prositi »staro mamico« za dovoljenje. Če ta ne dovoli, morata »otroka« ostati doma. Če se poljubi tašči iti na sprehod, morata z njo seveda zakonca in mož sme biti zadovoljen, da lahko plačuje za vse tri. — Grčki možje se hočejo sedaj osvoboditi jarma, v katerega so jih vkleinile njihove tašče. V Sophadesu se je ustanovila liga, ki je napovedala taščam neizprosno borbo. V njenem programu je krepko podčrtano geslo: »proč s taščami!« V Pireju obstoja že delj časa slična organizacija in tudi drugod se snujejo. Vse te organizacije se bore za zakon brez tašče. Vsak član teh organizacij je obvezan, da svoje odnose do tašče uredi tako, da ji onemogoči vsako teroriziranje družine, če pa je mogoče, pa naj napravi tako, da tašča sploh pri njem ne stanuje.

Mravlje čistijo stanovanje

Naše gospodinje so sedaj zaposlene s pomladanskim čiščenjem stanovanja in pohištva. V tem oziru lahko zavajajo svoje tovarišice v nekaterih predelih Južne Afrike, ki imajo pri tem čiščenju imenitne pomagalice, namreč takozvane vojaške

KAR JE RES — JE RES!

Najlepše TISKOVINE, naj bodo že za pisarniško porabo ali pa LITOGRAFIRANE ozir. tiskane v BAKROTISKU za reklamne namene, prav tako tudi KLISEJE za naše oglase nam dobavi

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Izvršitev je prvovrstna, material brezhiben, cene so umerjene, dobava točna
Telefon 2992

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je Vzajemna zavarovalnica o Ljubljani, v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe.
- b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.

John Russel

Kapljica mesečine

Bil je Falea, ki ga je našel. Toda Tumani je veslal čoln, v katerem se je vozil Falea in ga zapeljal na mesto, kjer je Falea domneval, da ga bo našel. Motni pa je bil lastnik čolna, s katerim sta se ona dva podala na morje. Stari Mata pa je bil častivredni oče Tumanija in Falea, srečnega najditelja spornega predmeta. Predmet pa, ki so si ga vsi trije lastili, je bil biser. Na vsem otoku Fufuti pa ni bilo sudišča, ki bi moglo v tem sporu izreči razsodbo. Zato je bila zadeva silno težka, ker v tej deželi so priznavali samo enega sodnika in ta sodnik je bil z ostrimi kitovimi zobmi nasajena sekira.

Ogromni Tumani je prvi predlagal, naj bi se pokorili njeni razsodbi.

»Da,« je rekel, »biti se moramo zanj. To je najlažji izhod. Kdor ostane živ, dobi biser.«

Sedeli so v prosojni senči široko poveznjene hišne stebre, ki so jo vitice tako prepletle, da je bila podobna verandi. Pred njimi se je razprostiral široki polkrožni Fufuski zaliv. Migljajoča voda je ležala pred njimi kot svetel srp, ki je zarezal polkrog v bujno tropično zelenje obale. In sredi njegove krivine je stala kočica, v kateri je živel Mata z družino. Večno žumenje pljuskota je bilo spremljevanje njih bitja, upadanje in divjanje plimovanja pa takt njih življenja. In koralne globine zaliva so jim podarile svoj najdragocenejši zaklad, ki je pretrgal pohlevno melodijo njihovega žitja s kriččo glaslo in povzročil razdivjano neuhranost.

»Jaz sem ga vendar našel!« je zatrjeval Falea.

Bil je najmlajši izmed bratov in lep kakor

mlad morski bog. Njegova polt je bila svetlorjava kakor novo kovani bakren novc, obrazne poteze smelo in lično izklesane, rjavi, valoviti lasje, ki jih je solnce opalilo in sok divjih oranž namočil, pa so žareli z rdečastimi sijajem. Stal je nekoliko ob strani, rdeče ustnice je globoko našobil, a črne oči so zrlle temno in globoko užaljene.

»Jaz sem ga vendar našel, je ponovil.

»To si že devetice povedal,« je odgovoril Tumani. »Pa če bi ga bil devetkrat našel, zaradi tega bi ne bil še tvoj, ampak moj. Kdo te je vzel s seboj davi in ti povedal, kam naj potoneš? Da, bojujmo se, in kdor zmaga, tega bo biser.«

Motni se je zasmeljal. »Najinemu bratu se mudi, zato ne zna navesti drugih dokazov. Kaj pa jaz, ali nimam tudi pravice do bisera? Ali ti nisem jaz povedal, kje je velika školjčna jama? Zdaj pa poslušaj: Če res vztrajaš pri tem, da se bojujemo za biser, pomisli, da te mi trije lahko ubijemo. Tedaj bi imeli še tvoj delež, ki je gotovo vreden štiri tisoč čilskih dolarjev.«

Vsi so ga začudeno pogledali, da mu je na obličju zaigral smehljaj utešene nečimernosti. Na otoku so mu pravili modri Motni. Bil je najstarejši med brati, in dasi ni bil po telesni moči prvi, po razumu je onadva prekašal. Na obrazih se jima je bralo, kako resno sta upoštevala njegovo mnenje; vendar pa se nista dala kar tako ugnati.

»Kako veš, da bi moj delež znašal štiri tisoč dolarjev?« je vprašal Tumani. Motni je samozavestno dvignil glavo: O, jaz vem marsikaj. Bil sem vendar v Rototongi in na otokih Fidji, celo v Townvillu sem bil. In tudi v Pantomosu sem že bil, kjer pobirajo bisere na košce. In da ne bi vedel, koliko je takale reč vredna? V Papepetju sem nekoč videl biser, ki je bil res da nekaj manjši od našega, debeli

francoski trgovec pa je plačal zanj preko šest tisoč dolarjev.

Številna tisoč sicer ni mogel izraziti v svojem rodnom jeziku, zakaj takih besed ne poznajo tam, toda tudi na Fufutiju so poznali tisto jezikovno mešanico, ki jo govore na otokih Južnega morja. Vsekakor jim je bila vrednost spornega predmeta povsem jasna. Z zanosom so gledali v predmet, ki je predstavljal tako vrednost. Biser, ki so mu postlali v prgišču kokosovih vlaknen, je bil prečudno lep. Redkokdaj se zgodi, da bi morje dalo iz sebe tako dragocenost. Najdba takega dragulja vznemiri po navadi ves biserni trg. Biser je bil pravcata redkost ne samo po velikosti, ampak tudi po zamolckem sijaju in barvitosti.

»Šest tisoč čilskih dolarjev,« je mrmral Mata in majal z glavjo. »S tem denarjem kupiš pravo hišo, tako s pločevinasto streho, v kakršnih prebivajo belokotci. In prašiče bi lahko kupil, in tobaka, morda celo puško!« Pri tem se je ozrl na steno, kjer je viselo staro, zarjavelo strelno orožje. Vsakdo med sinovi je slišal koprneče poželjenje v starčevem glasu, toda tudi vsakdo izmed njih je imel v svojem srcu svojo veliko željo. Molče so strmeli štirje možje v biser, katerega posest bi vsakemu med njimi izpolnila željo. Nenadoma je prerušil tišino vesel smeh in v naslednjem trenutku — hiš huš — je biser izginil.

Tanki, rjavi prsti so se ga oklenili. Bili so prvi petega člana male družine, pohabljeni Lele, na katero so možje popolnoma pozabili. Čepela je poleg njih na nizkem, voljčevem ležišču, ki je bil edini spomin na nekdanjo misijonsko postajo tega otoka. Sklonila se je bila daleč naprej in zagrabila vsečje kokosovo vlakno. Z naglim sunkom je povlekla malo gredce na svojo naročje ter premetavala dragulj sem in tja na dlani, da je bila njegova sijajna lepota vsem očividna.

mravlje. Neka angleška znanstvena revija poroča o tem v zadnji številki. Omenjene vojaške mravlje marsirajo v zaključenih kolonah, ki so po meter ali še več široke in po več kilometrov dolge. Marsirajo ves čas naravnost in na svojem potu požro vse, kar je za požreti. Sedaj spomladi marsirajo Južni Afriki vse polno takih kolon. Ko opazi modra afriška gospodinja marsirajočo kolono, ji natrosi nekaj jedi, ki privabijo kolono do njene kočice. Že poprej pa odpre gospodinja vrata in vsa okna ter se z družino vred umakne ven. Ostalo opravilo mravlje. Niti enega mastnega madeža ne pušče. Očistijo kočo vse nesnage, tako nadležnega mrčesa in prahu. Ne dotaknejo pa se oprave in obleke. — Zanimiv slučaj o vztrajnosti teh mravljev, s katero se drže svoje smeri, pripoveduje neki afriški potnik. Njegov taborni ogenj se je nahajal v smeri marsirajočih kolon. Toda kolone se niso umaknile ognju, nego so navalile nanj. Spričo njihovega ogromnega števila je bil ogenj kmalu pogasjen, nakar so ostale kolone nadaljevale marš čez zgoljenela trupla svojih sobojevnic.

Kavalirstvo Skotov

Škoti radi svoje ksposti niso priznani kavalirji. Neki Skot je vodil mlado dekle štiri ure okrog velikega parka, samo da mu je ni bilo treba pelati v lokal. Šele ko je bilo dekle tako utrujeno, da ni mogla več hoditi, je Skot globoko vzdihnil in ji kupil sendvič. To ga je stalo tri šilinge. Ko je dekle vsa utrujena prišla domov, jo je popadla jeza nad takim kavalirjem. Najle je izvoščka, se odpeljala k ljubeznivemu spremielavcu in vrgla predenj tri šilinge. Škota pa te ni spravilo iz ravnovesja. Pobral je drobiz in dejal: »Moj Bog, kako ste nagli, saj za to je bil čas še jutri.«

Naročajte Ponedeljski Slovenec!

Kašo
ješprenj, ajdovo moko
vedno svežo oddaja na debele
relektivno
A. VOLK, LJUBLJANA
Hosljera cesta 24

Naročaj Slovenca!

Izdelujejo se namovejši modeli otroških in igračnih vozilov, triciklji, razna novjša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franko
Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov
Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191